

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četiri leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglas, po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

A. Mir, Sv. Miklavž:

Kje je pomoč?

V mladini je naša bodočnost! Ta napredni klic je slišati danes pogostokrat in vsepovsod, ta tolažilna misel navdaja vse slovensko delavstvo in celokupno človeško družbo. Toda če pogledamo stanje današnje mladine, bodisi v mestih, industrijskih centrih ali na deželi, premotimo nje življenje, hotenje in prepričanje, vidimo, kako drvi pretežna večina mladih ljudi samo za ciljem, ki je: uživanje, veseljačenje itd., nas nehotе objame strah in misel na prihodnost. Ti soči mladih bitij, na katere stavi up in nade ves svet, se pogrezajo vedno bolj v blato in močvirje, zastrupljeni in za sužnjeni od sedanjega modernega sveta in družbe. Po šumnih veselicah, po razuzdanih plesiščih, gledališčih, zakajenih gostilnah itd. stremi in hrepeni današnja mladina z nekakim nevzdržnim veseljem, da tam zapravlja zdravje, čas in denar, se izpostavlja nevarnostim današnjega pokvarjenega sveta ter tako izpodkopa in ruši temelje delu za boljšo bodočnost vsega človeštva. Da od mladine, ki je v nežni mladosti zavrgla krščanska načela, se odtujila veri in poštenemu ter resnemu življenju in se udala posvetnemu vesolju in uživanju, ni pričakovati kaj dobrega v bodoče, je pač več kot jasno.

Zalostno za nas je dejstvo, da tudi delavska mladina na deželi naglo sledi zgledu ostalega sveta, da krši in ogroža tudi ona upanje na boljše čase, akoravno polaga na mladino delavski rod veliko važnost.

Vsemu temu bi našli mnogo prav različnih vzrokov, kakor: slaba vzgoja, slabo časopisje in knjige, glavna in najpogubnejša pa sta brezdomno alkohol, najhujši zastrupljevalec mladine, ki ubija čut za vse dobro, in slaba, pokvarjena družba, katera zadobi s časom vso moč in oblast nad mladim človekom.

Tukaj se, tovariši, vprašajmo: kje je pomoč? Kako ohraniti našo mladino pošteno in trezno ter jo obvarovati pred vplivom slabe tovarišije in družbe?

Imamo sredstev, tovariši, vemo, kje je pomoč, da bo naša mladina res steber boljše bodočnosti delavstva in vsega slovenskega naroda. Prva so za to ogromno delo poklicana vsa krščanska izobraževalna društva in katoliške organizacije, za delavstvo pa je pač najvažnejša in najprimernejša kulturno-vzgojna delavska mladinska organizacija »Krekova mladina«. Ta organizacija si je uvrstila v svoj krščansko-socialni program vse, kar more delavsko mladino dvigniti k višjemu idealom, iz teme k Solncu, navdušiti za trezno in pošteno delo v obči blagor vsega proletarijata. Toda skušnja nas uči, da je Krekova mladina za to težko delo še premladna, še preslabotna, da potrebuje opore in pomoči od strani dobrih krščanskih staršev in dušnih pastirjev. Le tako bi tvorili skupno borbeno fronto ter šli skupno na delo za rešitev naše mladine iz krempljev današnjega pokvarjenega in pohujšljivega sveta.

V tem zmislu in s tem namenom bo dne 19. junija pri Sv. Miklavžu »Prosvetni dan«, kateri bo odkril v jasnih besedah vse rane in hibe naše delavske mladine, začrtil pota in smernice delu za preosnovo in prerod v duhu krščanskega socializma ter združil vse naše krščanske, delavsko čuteče voditelje v eno vrsto idealnih, nesebičnih borcev pod zastavo Krekove mladine za izobrazbo, naravnostno povzdigo naše viničarske mladine.

Tovariši, krščanski socialisti! Naj bo 19. junij dan prebujenja in vstajanja k luči, k novemu življenju, naj bo mejnik dela na poti za boljšo bodočnost delavstva!

Verus:

Misli ob socialističnem vsedelavskem shodu.

Binkoštno nedeljo smo gledali v Ljubljani okoli 4000 duš močan sprevod marksističnega delavstva Slovenije in se čutilo dolžne podati čitateljem »Pravice svoje vtiše o njem.

1. Na sebi je tako veliko število udeležencev razveseljivo, da buržuazija vidi, da je kljub velikim napakam marksističnega vodivnega tabora število organiziranega delavstva še vedno visoko. Mi bi gotovo radi videli to delavstvo organizirano na drugi podlagi; toda, da je sploh organizirano in da ga pritisk socialne reakcije vsaj številčno ni oslabil, to je samonasebi dobro znamenje.

2. Tudi naznatraj se to delavstvo ali vsaj njegova večina po naših vtisih še trdno drži, toda ta sila ne prihaja nazunaj do zadostnega izraza in se ob dejanskih razmerah razbija. Njegova moč je mrtva. Komunisti seveda pravijo, da so tega krivi »socialpatritotski« voditelji in druge vrste demagogi iz Bernotovega tabora valjko krivdo na vodilno inteligenco sploh, toda oboji streljajo svoje pišice iz napačnega izhodišča, kajti če je za nas kaj gotovo, je to, da Bog varuj slovenski proletarijat takih voditeljev kakor so komunistični in bernotovski!

3. Vsak pokret mas mora imeti vodstvo, to je pa nujno iz inteligence. Marksisti delijo vse človeštvo edino v dva razreda, buržuje in proletare, in inteligenco mečejo ali v prvi ali v drugi razred. To pa ni res; če se poslužujemo imena razred, potem tvori inteligenco, naj služi pri buržuji ali proletarju, čisto svoj razred s skupnimi bitnimi znaki. Direktor Skubic pri TPD in tajnik DZ Uratnik pripadata oba enemu in istemu tipu. Niti je Skubic »buržuj« niti je Uratnik »proletar«. Kar enega in drugega razlikuje tako od buržuja kakor od proletarja, je to, da ne delata iz materialističnega »razrednega« interesa v smislu marksističnega izrazoslovja; njih ne vodi goli interes, bodisi golega kapitalistovega »dobičarskega pridobivanja na eni, bodisi golega večjega delavčevega zasluzka na drugi, marveč idealni motiv, ki je v vedno intenzivnejšem obvladanju nature in njenih sil, večanju produkcije, izpolnjevanju tehnike in njenem uslužanju človeku ali, boljše rečeno, človeštvu, to je vsem, ki naj uživajo njene sadove po etičnih maksimih, ki so skupna last vsa inteligentnega »razreda« povprečno vzeto. (Kolikor sta oba podvržena tudi osebnim egoističnim instinktom, je to občečloveška lastnost, ki velja za najhujšega kapitalista ravnotako kakor za najbednejšega proletarja.) Administrativni ali tehnični vodja kakšnega obrata ima s kapitalistično družbo, pri kateri služi, prav take spore kakor jih ima strokovni tajnik z delavci. »Razredni« interes kapitalista je tehničenemu ravnanju prav tako drugotnega pomena kakor so strokovnemu tajniku zgolj materijalne pridobitve delavstva; oba presojata le-te z višjega, stvarnega, v pravem pomenu strokovnega vidika, ki je občečloveški, moralen, nadrazredni vidik. Zato sta tudi oba poklicana za voditelja. Ona nista najemnika, usuznjena, pripisana »razredcu«, pri katerem služita, ampak sta samostojna tvorca, vsak v svojem področju. Za nje je služba stvaril vodilni nagib dela in zato moreta le onadva rešiti konflikt med kapitalom in delom na pameten in družbi koristen način. Inteligenca in etičen čut moreta človeštvo voditi k napredku, premestiti iz živalskih nagonov porojeno »razredno« sovraštvo in ga zamenjati z moralnimi človečanskimi motivi, ki so močnejši od nasilja, diktature, terorja, »akcije mas« in podobnih sredstev. Zato pa se mora delavstvo vzgajati v zaupanju do vodilne inteligence po dviganju njega umskega in moralnega nivoja; potem bo delavstvo samo znalo prav ločevati med dobrimi in slabimi voditelji! Tako pa se samo ščuje in šunta, tako da naposled izgubi vero v inteligenta sploh. Če pa ima delavstvo vsakega za goljufa, ki stoji na čelu, potem šele sede na lim največjemu goljufu!

4. So seveda socialdemokratski voditelji veliko krivi razcepjenosti, dezorientacije in zmanjšane »udarni moči« slovenskega delavstva. Toda niso krivi v tem, česar jih dolžijo njihovi levičarji, bodisi bernotovi bodisi komunisti. Če bi bili krivi v tem, potem bi moral človek popolnoma obupati nad učinkovitostjo človeške pameti, smoternega dela in prilagoditve življenju. Potem bi imel v življenju prav vedno le tisti, ki najbolj kriči, ki vse pretruma in nad vsak radikalizem postavi nov nadradikalizem. Enkrat je bil Uratnik levičar, zdaj je izdajavec; potem je Sedej predstavljal vrhunec marksizma, danes je odpadnik; zdaj je Gustinčič edini

resnični predstavitelj proletariata, pa je tudi on že p. v., in bo kmalu moral stopiti s trona. In vsi so »edino pravi« marksisti! Po čem pa naj se spozna, kdo da je res pravi? Po tem, kolikor bolj je kdo radikalno, To pa nikoli ni bil kriterij za resničnost kateregakoli življenjskega pokreta in bitje ne more, ker skrajnost nikoli ni resnica v življenju. Vsak pokret pa se izkaže v življenju po tem, da se orientira po življenju, kakor se je po ruski revoluciji orientiral tudi boljševizem, ki ni danes senca tega, kar so pridigovali boljševski inteligenti pred tem. Če bi imeli prav vsakokratni naši slovenski radikali v socialističnem pokretu, potem bi imela vsaka opozicijska prispevka v Rusiji bolj prav od Ljenina in bi imeli danes v Rusiji gotovo že sedem revolucij mesto ene. Nad vsako skrajnost se da namreč postaviti še večja in ena skrajnost uniči drugo, tako da nastane kaos, dočim je življenje pameten red in se morajo pokreti ravnanja po življenju in ne narobe. Če bi bili v krščanstvu zmagali skrajneži, bi ga že davneje ne bilo; hvalobogu, da Cerkev vodi sveti Duh, ki je urejevalec po darovih pameti, modrosti in pravega sveta. V kolikor se je socialdemokracija prilagodila življenju, ima prav; napake njenih voditeljev so čisto druge in o tem hočemo govoriti zdaj.

5. Napaka je, če se kdo drži kakšne teorije, kakor da bi bila vsaka črka božje razodetje, v resnici pa mora svojo teorijo v življenju nepravestno sam demantirati. Tako prihaja v protislovja, ki celemu gibanju škodujejo. Napaka je, da se imajo socialdemokrati za popolne in neokrnjene marksiste, so pa v praksi opustili že celo vrsto glavnih tez marksizma. Ta dvojnost, ta lažna pozicija ohranja vse njihovo delo in daje odkritosrčnim in neodkritosrčnim radikalom priliko, da jim dokazujejo namerno ali nenamerno nedosednost. Marksizem manjka poguma, da priznajo, kaj se je na njihovem nauku izkazalo kot pogrešno. Prav tista nepristranska znanost, na katero se venomer sklicujejo, je dokazala, da je marksizem kot svetovni nazor temeljna poma. Materialistični nazor o življenju in zgodovini, o nujnih gospodarskih zakonih, o razvoju morale iz živalnih gonov, o filozofiji, religiji, morali kot golih »nastavbah« ekonomičnega reda, o državi kot golim izrazu načina produkcije in o vladi kot goli eksekutivi kapitalističnega reda, o razrednem interesu kot edinem činitelju bodočega družabnega etosa — kakšen etos naj sledi iz razredne borbe? — vse to je laharji, je blodnja materialistično-dialektične filozofije iz prve polovice 19. stoletja, spada danes v ropotarnico in ne v dejansko življenje. Socialna demokracija ni mogla sebe bolj demantirati kakor z nedavnim sklepom kongresa nemške socialne demokracije v Kielu o neumnosti kulturnega boja, to je: boja proti krščanski kulturi, krščanskemu etosu. Ni samo neumestna, ampak čisto z moten kakor je zmoten ves nazor Karla Marksa o religiji in o duhovnih silah sploh. Ne materialistični socializem, ampak idealistični socializem, je sila bodočnosti in čimprej bodo marksistični voditelji to spoznali (množica bo vedno sledila vodilni inteligenci!), tem bolje za socialistični pokret in za delavske mase. Če pa stari tega ne bodo videli, bo uvidela mladina in idealistično usmerjena mladina bo vzela v roke krmilo, pa ne radikalni kričači, ne oportunisti! Iz vaše srede same, sodrugi, bo vstala taka mladina.

6. Kakor pa je napačen socialistični dogmatizem, tako je napačen osebni in strankarski oportunistem. Prilagoditvi človeški naučni sistem življenju, seveda po najvišjih normah resnice in morale, ni zmotno, ampak edino prav, napačno pa je svoje delovanje upogibati po osebnem ali strankarskem koristolovstvu. Marksizem veliko govori o »buržujski« morali, katero pripisuje enemu samemu, »buržujskem« razredu, ki da ima nujno »buržujsko« moralo. Tudi to je marksistična dogma, ki ne drži. »Buržujske« morale je dosti v delav-

skem razredu samem. To je morala sebičnosti, pohlepa, grabežljivosti in izkoriščanja, z eno besedo nemorala. Te nemorale ali »buržujske morale«, pa ne ustvarja šele »razred«, ampak drug drugemu sovražni »razred« človeške družbe so produkt te nemorale, ki ima svoj izvor v naravi človeka sploh. Resnica je torej ravno narobe od tega, kar trdi marksizem. Iz te »razredne« morale — pravilno: nemorale, sledi praktični oportunistem, ki ne razsaja med delavstvom nič manj nego med kapitalisti, in med inteligenco nič manj nego med maso. Ta oportunistem je neisogiben, kjer je materializem naučna podlaga življenju. Res da zdravi naravni etični čut tudi marksističnega vodjo obvarje vseh posledic iz njegovih teoretičnih zmot, toda duh, ki v njem in sredi njega živi, je nepravil, masa se zavaja in najboljše voditelju je vpricho tega vedno težje ločevati resnico od zmore, imeli pogum do resnice in se upirati demagogiji. In navadno je tako, da čimvečji oportunist, tem večji demagog! Oportunistem je, ne etični nagib ljubezni do zatirane delavske množice, če desničarji ljubimkujejo z »naprednim blokom«, kar pri nas ne pomeni nič drugega kakor prestopavanje socializma z resnično reakcionarno buržuazijo ali gnilim demokratizmom. Kdo ne vidi in ne ve, da je ljudska stranka neskončno bliže množici in njenim socialnim potrebam nego liberalne? Tako pri nas kakor na celem svetu? In da antiklerikalizem ni drugega kakor orodje izmaterializiranega liberalnega meščanstva, da na razvalinah krščanskega, verskega in moralnega nazora o družbi ono zakraljuje nad množico? Marksistični dogmatizem in oportunistem skupaj dasta izvrstno podlago za nadaljnje poburjenje družbe in okuženje delavskih množic z materializmom obkrožajočega ga kapitalističnega reda. Če delavski voditelji v družbi z brezverskim meščanstvom podirajo verski in etični idealizem, je tak rezultat neizogiben.

7. Enotna fronta delavstva! je klic na desni in na levi; med tem pa desnica in levica vsalca vlečeta delavstvo na svojo stran. Se nikoli se ni na svetu na ta način kaj združevalo. Vsak hoče enotno delavstvo pod pogojem, da se pokori njegovi edini komandi. Enotnost opornne množice socialno zapostavljenih, moralno užaljenih, v svojih etičnih in pravnih čustvih zadetih in pravice željih ni mogoča na nobeni drugi podlagi nego na podlagi idealističnega, univerzalnega in etičnega življenjskega nazora, dočim materialistična filozofija ljudi razdružuje, ker jih mora. Ona kvečjemu usposobi za hipni udar iz sovražnega srda in za maševanje; graditi pa ne more. Boljševiki morajo graditi državo počasi in s trudom iz krščanskih gradorodnih etičnih tvornih sil ruskega mužika; brez njega bi bila njihova stavba že davno prah in pepel. Kako pa more materializem biti podlaga? To je nasprotje samo v sebi. Kako naj materialističen nazor, razredni, to je: razdvajajoči, na sebičnih gonih gradeči nazor ljudi družji? Družiti jih more le vera v Sveto, Vedno, Božanstveno, iz katerega edino izhaja moralna vezanost in solidarnost vsakega za vse in vseh za vsakega. Enotna fronta, v kateri vsak poje svojo materialistično-razredno pesem, pa je tako nemogoča kakor da bi se iz tujenja ladijskih sirenskih rotil blagoljanje Te Deum. Enotna fronta delavstva se bo rodila edinele na podlagi idealističnega etičnega nadrazrednega in univerzalističnega, to je religioznega socializma. Kakor pa je danes, mora biti delovno ljudstvo le veselo, da njegovi voditelji ne zavladajo; uničili bi drug drugega in diktatura »proletariata« — to je socialističnih inteligentov — bi bila stokrat hujša od sedanje »diktature« buržuazije. Treba samo pogledati, kako strašno se sovražijo marksistične struje same med seboj — hujše nego sovražijo »buržuazijci«!

8. To so bridke resnice, a resnice, in povedane iz ljubezni do vseh. Nekaterim se bodo zelele tudi smešne, in celo silno nazadnjaške, a nič zato. Kdor je ostal res zelo odzadaj, temu se zdi nazadnjaško, česar ne more predvideti iz bodočnosti. Prosvetljenju iz francoske revolucije bi se bila zdelo romantika po padcu empira strašno nazadnjaška, če bi jo bil stitil, in materialist pred 50 leti bi se bil zgrozil pred usmerjenostjo sodobne znanosti. Umetnikom naturalizma bi se bila brata Kralja zdelo prava barbara. Pustimo to; čas bo že stori svoje. Usmeril bo tudi socialistični pokret tako kakor hoče vsegamočno življenje. Združitev socialno zapostavljenih pride, toda šele, ko bo socialistična inteligence demontirala svojo materialistično teorijo o človeški družbi.

Zahtevajte „PRAVICO“ po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Vabilo na šesti redni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 26. junija ob 9 dopold. v kleti konz. društva, Kongresni trg 2 v Ljubljani, s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsednika; 2. poročilo tajnika; 3. poročilo blagajnika in nadzorstva; 4. reorganizacija JSZ; 5. slučajnosti. Skupine bodo v kratkem prejele potrebna navodila in poverilnice za delegate. Občni zbor je sklepčen, če je zastopanih dve tretjini članov. Če to ni, se po preteku pol ure vrši drug občni zbor, ki je sklepčen ob vsakem številu. Skupine naj eventuelne predolge za občni zbor vsaj 8 dni prej sporoče načelstvu. Delegati, ki bodo prišli na občni zbor, naj imajo od svojih skupin polnomočna pooblastila posebno glede reorganizacije JSZ v smislu okrožnice, ki so jo skupine prejele. — Načelstvo.

Jesenice. Dne 1. junija t. l. se je vršil redni mesečni sestanek skupine Strokovne zveze tovarniškega delavstva v Kat. delavskem domu, ki je bil razmerna dobro obiskan. Glavni tajnik JSZ tov. Gajšek je predaval o krščanski strokovni internacionali. Predavatelj je nazorno orisal historiat naše mednarodne zveze, njen svetovni, gospodarski, kulturni in socialni program, nje razvoj in statistično stanje, ter pokazal na velik pomen in vpliv, ki ga ima že danes naša mednarodna zveza na razvoj svetovnih gospodarski in socialnih problemov, kakor tudi zadnje čase pri Mednarodnem uradu dela, ki uravnava s pomočjo mednarodnih konferenc in konvencij delavske zadeve celega kulturnega sveta. Navzoči so predavateljev izvajanjem pazno sledili do konca, ker jim je pokazal, kako važno in odlično nalogo vršijo naše krščansko-socialistične strok. organizacije za delavstvo vseh

držav in vsega sveta. Končno je poročal oblastni poslanec tov. Arnez o delu in pomenu oblastnih skupščin za delavstvo. Pri končni debati se je izmenjalo mnogo misli, pri čemur se je pokazalo, da naše jeseniško delavstvo prav poimuje našo organizacijo in naš pokret. Na enem prihodnjih sestankov bo predaval tov. Gajšek o delovanju naše internacionale in luzernškem programu, ki je bil sprejet na kongresu naše mednarodne zveze l. 1925. v Lucernu.

Strokovna zveza rudarjev.

Trbovlje. Pozor člani bratovske skladnice! Na izredni krajevni skupščini bratovske skladnice dne 10. aprila 1927 se je sklenilo, da se morajo določbe člena 56. pravilnika brat. skladnice točno izvajati. Na podlagi tega člena vsi rodbinski člani, ki nimajo nikakih dohodkov in žive z zavarovancem v skupnem gospodinjstvu ter so le izključno od njega vzdrževani, kar pa je treba dokazati s potrdilom oblasti, dobivajo sledeče podpore: 1. v slučaju bolzni brezplačno zdravljenje, zdravila, pomožne pripravke za zdravljenje za čas šestih mesecev, odnosno do kolikor časa ima zavarovavec pravico do podpore; 2. v slučaju poroda potrebno babiško pomoč, porodniško podporo za čas štirih tednov pred in štirih tednov po porodu v iznosu Din 1.50 dnevno, kakor tudi podporo za dečjo opremo po členu 55. (točka 3. pod c); 3. deležni so rodbinski člani pogrebino, ki jo določi po krajevnih okolnostih krajevni odbor. Za rodbinske člane se smatrajo: poročenih zakonski drug, zakonski, nezakonski ali sodnim potom adoptirani otroci, starši, ded in babica, vnuki, bratje in sestre, ki jih izključno zavarovavec vzdržuje. — Gori navedeni sklep izredne krajevne skupščine je odobrilo Rudarsko glavarstvo.

po desetih letih sploh ne bodo prišle v življenje, posebno še, če bo delavstvo šlo malomarno preko tega in se ne bo z vsemi močmi prizadevalo svojo zakonodajo tudi dejansko spraviti v življenje,

Političen pregled.

Med Albanijo in našo državo je prišlo do spora in prekinjenja diplomatskih zvez. Albanska vlada je aretirala tolmača našega poslanstva v Tirani in ga zaprla. Obenem je zaplenila važne uradne spise. Radi tega je naša vlada poslala albanski vladi ultimatum, da mora takoj izpustiti tolmača Djuraškoviča, sicer prekine Jugoslavija diplomatske zveze z Albanijo. Ker Albanija tega ni storila, je naš poslanik odpotoval iz Tirane.

Vse kaže, da je Albanija tako ravnila po nalogu Italije, ki hoče na vsak način na Balkanu zanetiti ogenj. Naša vlada hoče zadevo mirno rešiti. Zato se je obrnila na Društvo narodov v Ženevi, da spor reši. Tako se hoče Jugoslavija rešiti neizogibnih zapletljajev, ki bi lahko imeli nedogledne posledice. Italija hoče pri nas zavleči razpis volitev. Upa namreč, da bi sedanji režim preje ugodno rešil netunske konvencije, kakor pa režim, ki bi ga prinesle nove volitve.

Ze skoro sedem tednov se govori, da bomo šli na volitve, pa še vedno ni gotovo, kako bo. Demokratska stranka silj na volitve. Njej namreč preti razkol. Davidović s sedanjim položajem nikakor ni zadovoljen. Za vsako ceno hoče ohraniti čist značaj svoje stranke. Marinković pa hoče skupno z Maksimovičem na volitve. On računa, da se bodo demokrati pri novih volitvah okrepili za 25 do 30 poslancev, to se pravi, da bi klub štel 70 do 80 članov. Marinković je mnenja, da bi se z vstopom Bože Maksimoviča v vlado oslabil tisti del radikalov, ki koplje grob sedanji vladi. On misli, da bi okrepil emotnost in notranjo moč demokratske stranke.

V Topoli, kjer je kralj, se vrše vsak dan audience. Vsaka skupina skuša za sebe doseči ugodne rezultate. Belgrajski politični krogi so mnenja, da bi morala Vukičevićeva vlada odstopiti. Po njih mnenju naj bi novo vlado sestavili Marko Trifković (radikali), Ljuba Davidović (demokrati) in dr. Anton Korošec (Jugoslovanski klub). Ta vlada pa naj bi ne bila volivna, temveč naj bi rešila naš spor z Albanijo.

Vsedelavski izlet v Ljubljani.

V dneh od 2. junija do 5. junija so priredili pripadniki amsterdamske internacionale mednarodno konferenco transportnih delavcev in vsedelavski izlet.

Dne 3. junija je bila v hotelu Tivoli balkanska konferenca železničarjev. Tej konferenci je predsedoval J. Kovač, predsednik Zveze železničarjev Jugoslavije. Ta konferenca je bila zanimiva vsled tega, ker jo je posetilo večje število inozemskih delegatov: zastopnik poljskih delavcev Maksamin, zastopnik bolgarskih delavcev Makariev, romunski odposlanec Bolineanu ter večje število avstrijskih delegatov. V petek je prispel v Ljubljano tudi tajnik »Mednarodne zveze transportnih delavcev« Fimmen. Konferenca je razpravljala o socialni zakonodaji in koalicijski svobodi železničarjev. Bile so sprejete tudi resolucije, ki zahtevajo, da preidejo socialne naprave na železnica v roke delavstva, komercializacijo železnic v trgovsko-privatnem smislu ter pospešitev stanovanjske akcije za železničarje.

V soboto se je vršila v istih prostorih balkanska strokovna konferenca, na kateri je poročal zastopnik amsterdamske internacionale Fimmen.

Na predvečer vsedelavskega izleta so priredili razni delavski pevski zbori (I. delavsko pevsko društvo v Studencih, Združeni pevski zbori Gorenjske, Združeni pevski zbori v Mariboru, Radniško pjevačko društvo v Zagrebu, pevsko društvo Cankar in Grafika) v razprodani unionski dvorani pevski koncert. Koncert sam je napravil zelo prijeten in razveseljav utis, ko je videl same delavske pevce, ki so vsi brez izjeme kazali veselje do pevske umetnosti. Samoobsebi je razumljivo, da je bila najboljša Grafika, ki je bila vsekozi na višku.

V nedeljo so priredili amsterdamci obhod po mestu, katerega se je udeležilo do 4000 delavcev in delavk. Obhod je spremljalo 9 godb ter 22 praporov. Po obhodu je bilo zborovanje na Kongresnem trgu. Zborovanja se je udeležilo do 6000 oseb

Statistični podatki o potrebi in graditvi stanovanj v Sloveniji.

V Sloveniji je 215.761 rodbin. Naveden prirastek rodbin v enem desetletju bi bil 21.570 rodbin. Ta prirastek se je pa zmanjšal vsled izseljevanja za 67% ali za 14.770 rodbin. Dejanski prirastek je torej znašal 6800 rodbin.

Na podlagi statistike o notranjem gibanju prebivalstva bi morale po einitvi graditi letno: Ljubljana 122 stanovanj, Ljubljanska okolica 110, Maribor 85, Mariborska okolica 72, Celje 16, Celjska okolica 22, Trbovlje-Hrastnik 100, Zagorje-Rajhenburg 100, Jesenice 20, ostale občine 133, skupaj 780 stanovanj.

Faktična gradbena delavnost v najvažnejših občinah Slovenije, v katerih se je zidalo pred vojno 80% vseh novih stanovanj, pa je razvidna za povojna leta iz sledečih podatkov.

V letih 1918. do vključno 1926. se je zgradilo stanovanj v Ljubljani 555; Moste pri Ljubljani 138; Ježica pri Ljubljani 69; St. Vid nad Ljubljano 47; Vič 86; Maribor 251; Pobrežje 39; Krčevina 6; Lajtersperg 6; Studenci 4; Ptuj 10; Breg pri Ptuju 19; Celje 23; Celjska okolica 160; Tržič 63; Jesenice 67; Trbovlje 604; Zagorje ob Savi 163, skupaj 2310 stanovanj.

Od zgoraj navedenih stanovanj je bilo zgrajenih v Ljubljani od občine 258, od privatnikov 297; Moste pri Ljubljani od privatnikov 138; Ježica pri Ljubljani od drž. železnice 20, od privatnikov 49; St. Vid nad Ljubljano od privatnikov 47; Vič od privatnikov 86; Maribor od občine 36, od industr. in rudarskih podjetij 53, od bank in denarnih zavodov 42, od privatnikov 120; Pobrežje od privatnikov 39; Krčevina od privatnikov 6; Lajtersperg od privatnikov 6; Studenci od privatnikov 4; Ptuj od občine 3, od privatnikov 7; Breg pri Ptuju od privatnikov 19; Celje od privatnikov 23; Celjska okolica od industr. in rudarskih podjetij 123, od privatnikov 37; Tržič od občine 2, od industr. in rudarskih podjetij 53, od privatnikov 8;

Jesenice od industr. in rudarskih podjetij 1, od bank in denarnih zavodov 4, od privatnikov 62; Trbovlje od občine 11, od industr. in denarnih zavodov 536, od privatnikov 57; Zagorje ob Savi od občine 16, od industr. in denarnih zavodov 133, od privatnikov 14 stanovanj.

Tedenske novice.

Za Peričev spomenik. Vse prijatelje in znance prvega ljubljanskega ljudskega župana dr. Ljudevita Periča v ljudo prosimo, da se poslužujejo položnic, v kolikor se jih še niso, in nakažejo primeren znesek za njegov nagrobni spomenik. Ako bi pa kdo pomotoma ne prejel položnice, naj izvoli poslati prispevek na kak drug način Mestni hranilnici ljubljanski z označko »dr. Peričev spomenik«. Narod, ki ne zna ceniti svojih mož, jih ni vreden.

Ekspozitura glavarstva v Škofji Loki podpisana. Predsednik ministrskega sveta in notranji minister dr. Velja Vukičević je podpisal naredbu, s katero se v Škofji Loki ustanovi ekspozitura kranjskega okrajnega glavarstva. Ekspozitura bo obsegala vse občine sodnega okraja škofjeloškega. S tem se je izpolnila dolgoletna želja škofjeločanov in prebivalstva Poljanske in Selške doline, ki so dosedaj imeli silno daleč do Kranja.

Smrtna nesreča na kamniški železnici. Pretekli teden se je pripetila na kamniški progji blizu Domžal težka nesreča, ki je zahtevala človeško žrtev. Ravno v trenutku, ko se je bližal kamniški vlak, je šla preko proge 52 letna kmetica M. Ustnikova. Hotela se je v vlak izogniti v prav zadnjem trenutku, vendar pa je bilo že prepozno. Vlak jo je podrl na tla in ji prebil lobanjo ter težko poškodoval po rokah in nogah. Vlak se je na to ustavil. Železniško osebje je težko ponesrečeno Ustnikovo naložilo na vlak, ki jo je pripeljal v Ljubljano. Z glavnega kolodvora so Ustnikovo prepeljali z vozom rešilne postaje v bolnišnico, kjer je pa že čez pol ure izdihnila.

Starinski denar. V Smarju pri Sevnici ob Savi ima neki star mož bakren denar (1 komad) od l. 12 po Kristusu. Splošno se sodi, da je to rimski denar iz Neronove dobe.

Brat brata. Posestnik Kunc iz Gore pri Leskovcu ima dva sina. Pretekli terek je eden teh sinov do poznega jutra ostal z doma. Ob 3 je prišel domov. Prišel se je prepil. Kakor nam pripovedujejo, je mlajši brat, ki je pa zelo soliden in priden, svaril svojega brata in ga prosil, da naj se umiri. Ta je pa v odgovor pograbil sekuro ter brata precej hudo ranil v roko. V tej stiski pograbi ranjeni brat nož ter ga zasadi svojemu bratu tako nesrečno v srce, da je bil leta takoj mrtev. Zalostni in nesrečni oče je takoj, ko se je zdanilo, spremil sina na orožniško postajo v Krško in ga izročil orožnikom. Sodišče bo končno veljavno odločilo, če je bil silobran ali ne.

Samoumor nadučitelja. Dne 6. junija je priredil pevski odsek izobraž. društva na Čatežu ob Savi v Leskovcu pri Krškem pevski koncert v korist spomenika padlim vojakom. Koncert bi se moral pričeti ob 3 popoldne. Tamkajšnji g. nadučitelj je bil določen za slavnostnega govornika. S svojim govorom naj bi tudi otvoril koncert. Ker ga še ni bilo, se napoti k njemu njegov prijatelj, da ga opozori, da je čas, da se prične koncert. Dobi ga v sobi. Takoj se napoti po stopnicah in se še razgovarja med potjo. Ko prideta na zadnjo stopnjico, potegne nadučitelj nenadoma iz žepa revolver in se ustrelj v glavo. Krogla je celo njegovega prijatelja oplazila. Gospod nadučitelj se je takoj zgrudil in dr. Murgelj, ki je takoj prihitel na kraj nesreče, je mogel konstatirati le smrt.

Prva katoliška cerkev na Kosovem polju. 24. maja so pričeli s kopianjem temelja prve katoliške cerkve na Kosovem polju, ki bo posvečena sv. Antonu.

Tatvine v Zalogu. Žandarmerija v Zalogu je prišla pretekli teden v noči od četrtka na petek na sled velikopoteznim vlomom, ki so jih v bližini Zaloga izvrševali gotovi individui v železniške vagonc. Žandarmerija je aretirala dva moža, ki ju je zasačila ravno pri tem postu. Tatovi so pokradli tekem več mesecev baje ogromne množine tobaka. Tatvine pri Zalogu so zadnje čase nekoliko ponehale, odkar je bil aretirani vo-

diteelj tatinske družbe Ažnur. Sedaj pa so padli v roke orožnikom tudi ostali člani tolpe, ki so se dosedaj spretno izmikali pravici.

Tragično potovanje dveh godcev. Dva brezposelna godca sta se napotila iz Sarajeva v Dalmacijo iskat zaslužka pri kakem sezonskem podjetju. Ker nista imela sredstev, sta splezala na streho nekega vagona. Pri Ostrovcu teče proga pod mostom, ki stoji samo 20 cm višje kot znaša višina vagona, na čigar strehi sta ležala godca. Tega godca nista vedela. Eden od njiju je grozečo nevarnost pravočasno opazil in odskočil s strehe, njegov tovariš pa je tresčil z glavo ob most ter zadobil pri tem smrtonovarno poškodbo.

OBLEKE IN PLAŠČE

LASTNEGA IZDELKA — PO NAJNIŽJIH CENAH DOBITE PRI
JOS. ROJINA, LJUBLJANA
ALEKSANDROVA CESTA 3.

Nesreče pri kopanju. Z vročimi dnevi se je pričela vsepovsod kopalna sezona, s kopalno sezono pa nesreče. Tako poročajo iz Zagreba, da je zahtevala tudi Sava dve žrtvi. Natak ar Ivan Vrtačnik iz Blance pri Sevnici je bil sicer dober plavač, pa je kljub temu utonil, bo pač vzrok, da ga je moral prijeti krč. Josip Modrušan, dijak II. razreda realke pa je utonil, ker ni znal plavati, pa je zašel v pregloboko vodo.

Revolverska bitka med bratoma. Brata Krnjajski v Subotici sta se že dolgo časa hudo sovražila. Zadnji čas je ustavil Dušan Krnjajski svojega brata Rada ponoči na cesti ter zahteval, da mu podpiše menico za 50.000 Din. Rado je to zahtevo odbil. Zato je nastalo med bratoma kratko prerekanje, kateremu je sledil pravcati dvoboj na revolverje, tekom katerega je dobil Dušan Krnjajski štiri smrtno nevarne poškodbe.

Jugoslovanske železarne v mednarodnem kartelu. Z Dunaja poročajo, da so pogajanja za vstop v srednjeevropski kartel železarn uspešno zaključena in so torej naše železarne priključene avstrijskim, češkoslovaškim in madjarским železarnam. Določene so bile kvote, koliko smejo železarne omenjenih držav izvažati v Jugoslavijo. Sporazum je sklenjen na 5 let in omogoča jugosl. železarnam miren razvoj na domačem trgu, ker odpade najhujša konkurenca, ki je tako tlačila cene. Kakor nadalje poročajo, velja sporazum že od 1. junija. S tem je vstopila tudi jugosl. žel. industrija v mednarodni žel. kartel.

Vojak utonil v Savi. V bližini zagrebškega mestnega kopalnišča se je kopal v Savi 23 letni vojak Fr. Ravnikar iz Sela pri Brezovici pri Ljubljani. Ker ni znal dobro plavati in je zašel v pregloboko vodo, se je jel nenadoma potapljati in končno utonil pred očmi svojih tovarišev, ki mu niso mogli pomagati.

Smrt vsled kačjega pika. V Lišanah pri Mostarju je gad pičil pastirja, ki je zaspal na paši. Nastalo je zastrupljenje krvi, kateremu je mladi pastir že naslednjega dne podlegel.

Stavka v subotički tovarni vagonov. V Subotici je okoli sto delavcev tovarne »Ferruc« za popravilo vagonov stopilo drugič v stavko. Prva stavka ni uspela, objubljeno pa jim je bilo, da se jim bo povišala plača po popravilu 36 tovarnih vagonov. Ker se to ni zgodilo, so stopili vnovič v stavko.

Atentat na brzovlak Gjevgljija—Belgrad. Na progi Gjevgljija—Niš, v bližini postaje Pčinje je bil izvršen bombni atentat na brzovlak. Bomba, na katero je naletel brzovlak, je s silno detonacijo eksplodirala. Ker se je vlak nahajal že pred vhomom v predor, je vozil z zmanjšano hitrostjo, vsled česar je strojevodja mogel vlak takoj ustaviti in je bil le stroj težko poškodovan. Tudi tir je bil v dolžini nekoliko metrov razbit. Vlak se je moral vrniti na postajo Pčinje. Napadalcji so izginili brez sledu.

15 milijonov zlatih mark za osušenje Skadarskega jezera. Po poročilih s Cetinja je ministrski svet dovolil svoto 15 milijonov zlatih mark (na račun reparacij) oblasti samoupravi na Cetinju. S to svoto se bo v glavnem lahko zagotavljalo potrebam Črne gore. Večji del svote se bo porabil za osušenje Skadarskega jezera, ker je to edini način, da se zagotovi prehrana Črne gore.

Krekova mladina.

Iz centrale. Podružnice, ki še niso poravnale za članske izkaznice, naj to čimprej storo. — Podružnice, ki do drugega tedna ne pošljejo mesečnih statistik za maj, se prihodnjič opomni, kakor je razvidno iz zadnje okrožnice. — One tovariše, ki so še na dolgu za knjige, prosimo, da čim prej poravnajo. — Tajništvo.

Moste. Podružnica bo priredila v nedeljo 12. t. m. veselico v Domu v Mostah. Vabljeni so vsi naši prijatelji.

Trbovlje. V nedeljo 12. junija bo priredila naša podružnica prvi izlet v letošnjem letu in sicer na Mrzlico nad Trbovljami. Odhod ob 4 zjutraj od tajništva SZR. Vabljeni vsi prijatelji narave! Za slučaj slabega vremena se izlet preloži na drugo nedeljo. — Odbor.

Lesee. Na praznik 26. maja se je vršil ustanovni občni zbor naše podružnice pri g. Žagarju. Navzočih je bilo lepo število tovarišev in tovarišic kakor tudi starejših somišljenikov. Vabilu se je prijazno odzval tudi g. župnik. Občni zbor je otvoril in vodil tov. Soklič. O delu pripravljalnega odbora je poročal tov. Pečan. Vršila so se predavanja o socialnem vprašanju. Osnoval se je tamburaški zbor. V odbor bili izvoljeni tovariši, ki bodo storili vse, da bo podružnica napredovala in se razvijala. Podružnica bo pomagala pri graditvi doma v Lescah. Tajnik centrale tov. Pitako nas je bodril k čim intenzivnejšemu skupnemu delu za procvit podružnice. Lepo uspeli občni zbor je zaključil tov. predsednik s pozivom na delo! — Krekova mladina v Lescah je vstala in hoče zajeti v svoje okrilje vse nesebične delavce in vse naše prijatelje. — Krekovec.

Jesenice. Sestanek Krekovec se bo vršil v soboto 11. t. m. ob pol 9 zvečer v spodnjem prostoru Katoliškega doma. Dnevni red: »Stražnji ognji in naša mladinska organizacija«. Isti dan ob pol 8 zvečer je seja odbora. Naj nikogar ne manjka! — Predsednik.

Trbovlje. Novi odbor Krekove mladine je na svoji prvi seji sklenil sledeče, kar razglasa svojim članom. — 1. Vsak član, članica mora biti naročnik »Pravice«; naročnina se pobira poleg članarine do vsakega 25. v mesecu; 2. članski sestanki se vrše vsako soboto ob 7 zvečer; 3. poslovne ure knjižnice so od sedaj naprej ob četrtkih od 4—7, kar naj člani upoštevajo. Nadalje je odbor sklenil, da organizira tabor skupno s strokovno zvezo rudarjev v Zagorju ter skupinami Trbovlje in Hrasnik meseca julija na Sv. Planini. Dan prireditve bomo objavili, ko bo vse pripravljeno. V naprej prosimo, da strokovni člani in člani bližnjih podružnic Krekove mladine mislijo na to, da bo udeležba čim številnejša. Sv. Planina je hvaležna izletna točka. — Odbor.

Trbovlje. Ko se je pri nas ustanovila Krekova mladina, ni dalo nasprotnikom miru. Niso se mogli premagati, da ne bi naših članov sramotili svedo po svoji navadi, da smo klerikalna štafaža. Na vse te napade jasno in neustrašeno odgovarjamo, zakaj smo člani kulturne organizacije, ki stoji na kršč. temelju. Mi se dobro zavedamo, da bo zmagala naša krščanska ideja, ki je podlaga naši in bodoči generaciji. Zavedamo se tudi, da bo svobodomiselnost framasonstvo samo v sebi končalo. Njihova ideologija je že itak docela skravarala. Mi se zavedamo, da je naš prikojni dr. Krek storil več, nego vsi oni, ki danes pridigujejo svobodomiselnosti evangelij. Po potu njegovih naukov hočemo in bomo hodili, naj pride na nas ugovor od leve ali desne. Onim pa, ki nas ne razumejo, povemo, da je boljše zanje, ako pričnejo sami domačo hišo popravljati, mi bomo to poskrbeli zase sami. Vsem dobrim krščanskim starišem svetujemo, ako hočete in pričakujete od vaših otrok spoštovanja do Vas in njim samim lepo življenje, jih pošljite v našo organizacijo. Fantom in dekletam pa na svidenje! — Krekovec.

Dopisi.

Tržič. Romanja na Trsat se je udeležilo 406 oseb. Odpeljali smo se iz Tržiča v soboto dne 4. t. m. ob pol 3 popoldne in smo se vrnili v ponedeljek ob 11 zvečer zelo zadovoljni. Našem g. župniku smo zelo hvaležni za njegov trud. — V Tržiču smo dobili postrežčka.

Koncesijo za to je dobil Franc Bahm. — S 1. junijem je bil odstavljen občinski cesar Franc Korn. Na vnebohod je umela Hranilnica in posojilnica v Tržič svoj redni občni zbor. Načelstvo se ni nič spremenilo, v nadzorstvo pa je prišel namesto g. Vinka Koširja Janez Melič iz Doline.

Socialni vestnik.

200.000 PREMOGARJEV V STAVKI.

V Združenih državah vlada stavka na polju bitumina, t. j. takozvanega mehkega premoga. Dne 31. marca o ponoči je potekla takozvana jacksonvillska mezdana pogodba. Lastniki rovdov jo nočejo ponoviti, marveč zahtevajo mezdno redukcijo, izgovarjajoč se, da produkcija stane preveč in da ne morejo tekrovatvati na trgu s premogom, ki se proizvaja v neunijskih rovdovih. Okrog 200.000 premogarjev je v stavki. Unija se pa poslužuje pri tej stavki izredne taktike, ki dovoljuje distriktni dogovor in sporazum. To je, da, kjer premogarske družbe hočejo plačati dosedanje jacksonvillsko določeno mezdno, tam lahko obratujejo in unijski premogarji dobijo od unije dovoljenje za povratek na delo. Kjer pa družbe ne upoštevajo dosedanje jacksonvillske mezdneye pogodbe, tam je stavka. Te ozir. slične taktike so se ameriški rudarji posluževali l. 1910. Tako torej po enih lokalih obratujejo, v drugih vlada stavka. V državi Pennsylvanija vlada hud boj med lastniki in unijo. Lastniki hočejo unijo uničiti in v ta namen importirajo celo črnce z juga, da jim stavko kazijo. Isto je v vzhodnem delu države Ohio. Lastniki celo izganjajo s šerifi rudarje iz kompanijskih stanovanj. Kakor zgleđa, bo boj med rudarsko unijo in lastniki še zelo hud.

GRADITEV STANOVANJSKIH KOLONIJ ZA RUDARJE NA ČEŠKOSLOVAŠKEM.

Ze nekaj let sem se pobira na Češkoslovaškem pri prodaji premoga poseben davek, katerega donesek se je uporabljal v začetku za preskrbo rudarjev z živežem in obleko. Od leta 1925. pa se porablja denar za graditev rudarskih kolonij. Kolonije se nahajajo v bližini rudnikov na prisojnih krajih in blizu gozdov. Zgrajene so ceste, napeljana vodovod in elektrika, v bližini pa so urejena tudi lepa kopalnišča in igrišča. V večjih kolonijah se nahajajo tudi konsumi. Dosedaj je zgrajenih 481 hiš, v katerih je nastanjenih 910 družin z več kot 4300 osebami. Sedaj se gradi zopet 143 takih hiš. Mislijo, da bo z zgraditvijo nadaljnjih 500 hiš zadovoljeno najnujnejšim potrebam. Minister javnih del je dal omenjeni denar na razpolago tudi za zgradbo večjega zdravilišča in kopalnišča za rudarje. Razen tega se bo zgradilo iz tega denarja več stavb za strokovne organizacije in za delavska izobraževalna društva. In pri nas?

STROKOVNE ORGANIZACIJE IN KONZUMI NA ISLANDIJI.

Izza l. 1916. obstoji na Islandiji strokovna organizacija, ki šteje sedaj okoli 4500 članov. Strokovne organizacije delavske politične stranke imajo skupen odbor. V preteklem letu je zveza sklenila pristop k strokovni socialistični internacionali.

Konsumi so nastali tam okoli 1870. Koncem leta 1926. je bilo na Islandiji 56 konsumov z 10.500 člani. Ozirajoč se na majhno število prebivalstva dežele, moremo reči, da so tu konsumi zelo razširjeni. Po večini so včlanjena konsumna društva v zvezi islandskih konsumov, namreč 38 s 7000 člani. Zveza je obenem velika nakupovalna družba in predstavlja trenutno največje trgovsko podjetje v Islandiji; oskrbuje namreč z vsem potrebnim 35 odstot. vsega prebivalstva.

SOCIALNE RAZMERE NA JAPONSKEM

Mednarodni urad dela je pred kratkim izdal poročilo o socialnih razmerah na Japonskem. Kakor je razvidno iz tega, je bilo leta 1900. na Japonskem 1700, leta 1922. pa že 460.000 tovarn. V industriji, trgovini, prometu in rudnikih je zaposlenih 36 odstot. celokupnega prebivalstva. — Socialna zakonodaja je sledila gospodarskemu napredku. Ze pred vojno je bilo nekaj zakonov o zaščiti delavstva in pravicah. A šele po prvi mednarodni konferenci dela l.

1919. so nastali socialni zakoniki, ki so podobni našim na zapadu. Tedaj so japonski delegati vstavili v konvencijo o osemurniku posebno poglavje, ki se tiče samo Japonske in soglasno zanj glasovali. Zatem pa je nastala cela vrsta socialnopolitičnih zakonov. Tako se je n. pr. omejil delovni čas za žene in otroke, nočno delo v nevarnih in zdravju škodljivih poklicih prepovedalo itd. Zaščita delavk je tem pomembnejša, ker pripada več kot polovico v podjetjih zaposlenih oseb ženskem spolu. 1909 so tvorile delavke 60 odstot. vseh; od tedaj je postalo razmerje zanje ugodnejše. Otroci pod 16. letom tvorijo sedaj le še 16 odstot. vseh zaposlenih oseb. — Zboljšanje delovnih pogojev je razvidno tudi sicer najbolj iz zvišanja zaslužka. Od l. 1885. do 1914. so se plače podvojile, od l. 1914. do 1924. pa kar početrile.

Razno.

Atentat na ruskega poslanika v Varšavi. V Varšavi je neki mladi ruski dijak na kolodvoru ustrelil ruskega poslanika dr. Vojkova. Atentator je 19 letni dijak z ruske gimnazije v Vilni. Izjavil je, da je izvršil atentat iz idealnih namenov.

Boj s polipom. Potapljač A. N. Hock je delal 50 m pod morsko globino pri Port Towusendu (Washington). Nenadoma je zagledal velikanskega polipa, ki je vlekel po morskem dnu človeško truplo. Hock je napadel polipa s sekiro na dolgim drogu, da bi mu odvezl truplo. Polip se mu je postavil v bran ter ga hotel objeti s svojimi lovkami. Hock je odsekal polipu polagoma vse lovke, drugo za drugo, kljub temu se je polipu težko ubranil. Končno mu je odvezl truplo ter se dal potegniti kvišku. Truplo je bilo identificirano z enim od mornarjev neke obrežne ladje, ki se je par dni prej potopila. Hock je bil od strašnega boja s polipom popolnoma izmučen.

Novе vrste čolni so se pojavili na Donavi na Dunaju. Navaden čoln, ki je bolj podoben splavu kot čolnu, ima spredaj propeler kot letalo. Ko se začne čoln s pomočjo motorja pomikati, tedaj se začne vrteti tudi propeler, ki dvigne čoln toliko iz vode, da samo še drsi po vodi. Radi tega je seveda hitrost pri isti uporabi moči neprimerno večja ter doseže 90 km na uro. Na Dunaju bodo vpeljali po Donavi te čolne za osebni promet.

Nenavadna letalska nesreča. Pri Augusti Georgiji je prišlo neko letalo, ki se je moral spustiti vsled napake pri motorju na zemljo, v dotiko z električno napeljavo, vsled česar je z vsemi štirimimi potniki vred zgorelo.

Največji morski svetilnik v Italiji so otvorili 24. maja v Trstu. Luč je močna 1,250.000 sveč ter se vidi 36 morskih milj daleč, torej tja do Poreča in izliva Pijave.

Strašen samomor. V Milanu je skočil z vrha stolpa mestne stolnice neki Ernest Veeg in obležal sveda na mestu mrtev. Zapustil je pismo, v katerem pravi, da so ga gnale v smrt težke razmere, v katerih se nahaja tvrdka Veeg, ki izdeluje dragulje.

Velik zvon. V stolni cerkvi v Kölnu na Nemškem visi zvon, ki tehtá 500 metrskih stotov, torej 50.000 kilogramov.

Poraba zlata za zobe. Vsako leto porabijo zobozdravniki naše zemlje 1000 kilogramov zlata za plombe itd. svojih pacientov.

Velika vročina na Madjarskem. Po vsej Madjarski je zavladala nenadoma poletna vročina. V Budimpešti je kazal pretekli teden toplomer že zjutraj v senici 30, na solncu pa 37 stopinj Celzija. V nekem okoliškem kraju se je vsled vročine več oseb onesvestilo.

Skrb za zdravje.

Bos hoditi. Za tiste, ki imajo takozvan »Plattfuss«, ali ki se nagibajo k temu, ker morajo v svojem poklicu mnogo stati, je zelo dobro, ako bos hodijo po neravnih tleh. Hoja po neravnih naravnih tleh vsak trenotek sili nogo v drug položaj. Na ta način se morajo gibati in delovati najrazličnejše mišice na nogi. Zelo dobro je pri tem nositi na hrbtu kako breme. Narodni ljudje, ki hodijo bos, ploščatih nog sploh ne poznajo. Tudi italijanski bosonogi menihi nimajo ploščatih nog.

ŠTAMPILJE

PEČATI - ETIKETE

Za žene in dekleta.

Kako čistiti pokoščene predmete? Pokoščeni predmeti se ne smejo čistiti z vročo vodo, ker pri tem kost poka. Najbolje jih očistimo z mehko platneno krpo, namočeno v lanenem olju.

Kako osnažimo slamnike? Slamnike ali druge stvari iz slame se na zelo preprosto način lepo očisti. Najprvo jih operemo z milom v mlačni vodi, da so popolnoma čisti. Potem vzamemo star, neraben sod, obesimo dotične stvari znotraj na zgornji del, spodaj pa se postavi posoda z žveplom, katerega se zažge. Nato se sod povezne. V tem dimu se pusti slamnik tako dolgo, da žve-

plo popolnoma zgori. Na ta način očiščene reči so kakor nove.

Uporaba stekla razbitih šip. Pri vsakem gospodinjstvu se dobijo razbite šipe, katere se pravilno rezane porabijo kot šipe pri podobah. Šipe prav lahko razrežeš, ako postopaš na sledeči način: Vzemi poln škap vode in reži z navadnimi škarjami steklo pod vodo. Paziti moraš le, da so škarje, steklo in roke popolnoma pod vodo. Steklo se ti bo rezalo kakor navaden, bolj debel papir. Niti škarje se ne skrhajo.

Za kratek čas.

Strašne sanje. — Joj, žena, imel sem nočjo strašne sanje. Sanjal sem, da si se spremenila v zmaja in da sem ti za vsako glavo moral kupiti nov klobuk.

Vedno enak. Blažek in Tomažek se spravljata spat. Mamica jima naloži, da morata preje moliti. Blažek moli očenaš, češčenomarijo, angelovočeščenje, vero, — končno se priporoči angeli varhu. Ko pa pride na vrsto Tomažek, se kratko odreže: Detto!

Mestni otroci na deželi. »Mamica, danes sem videl, kako se dela konj.« — »Ni mogoče! Kje si pa to videl?« — »Res, mamica, pri kovaču sem videl. Čisto je bil že gotov, samo žeblje so mu še zabijali v noge.«

NAJCENEJŠE IN SOLIDNO STE POSTREŽENI V TRGOVINAH
FRANC PAVLIN, LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 3
 PODRUŽNICI: TRG TABOR ŠT. 4 BORŠTNIKOV TRG ŠT. 4.

Moderni požari: Oče: Kako da nosiš vodo. Hiša je vendar visoko zavarovana.
 — Sin: Pa, očka, to je vendar bencin.

Strah. »Poznaš Adolfa?« — »Da.« — »Kje pa je?« — »V bolnici.« — »Za božjo voljo, kaj mu je?« — »Zdravnik je!«

Trgovski duh. Katehet pripoveduje priliki o talentih. Gospodar je razdelil med hlapce talente. Enemu je dal 3, drugemu 2, tretjemu 1. Ta poslednji je svoj talent zakopal, med tem ko sta si ostala dva pridobila še enkrat toliko. No, otroci, reče končno katehet, ali je prav ravnal tretji hlapec, da je svoj talent zakopal. — Moric: Gotovo! Saj se s tako majhnim kapitalom vendar ne da ničesar narediti.

Jernej Ložar — Ljubljana
 Sv. Petra cesta 20

priporoča vse vrste obleke za gospode in dečke: najcenejše, nepremočljive dežne plašče, Hubertus-plašče in pelerine iz tirolskega lodna, delavske in dr. modne sportne obleke, srajce, ovratnike itd.

Konkurenčne cene! Postrežba točna!

L. MIKUŽ
 LJUBLJANA, MESTNI TRG ŠT. 15
DEŽNIKI in SOLNČNIKI!
 NA MALO NA VELIKO
 USTANOVLJENO L. 1839.

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1347.50 Din, za 100 lir 312 dinarjev, za 1 dolar 56.50 Din, za 100 francoskih frankov 222.25 Din, za 100 češkoslovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 800 Din.

Kolesa
 raznih znamk, in

najboljše šivalne stroje
 sedanosti, znamke »VESTA« ter posamezne dele, dobite na obroke najceneje le pri

M. PLEVEL — PRESKA
 PRI MEDVODAH.
Štampilje
 etikete vseh vrst v fini izdelavi naročite le pri
Sitar & Svetek, Ljubljana
 Sv. Petra cesta 13.

Kravate
 v največji izbiri — najnovejši in najlepši vzorci
F. & M. Rozman, Ljubljana
 Židovska ulica 7.

Vsak zaveden somišljenik je član
I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.
 Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Pierre L' Ermite: 32

Žena z zaprtimi očmi.
 Iz francoščine prevedel L. S.

Štiri in dvajseto poglavje.

No, ob isti uri ponoči se je vršil v nadstropju pod njo pravcati vojni svet.

Sestanek v shrambi, kjer je sama pravkar zalotila svojega sina skupaj s sobarico, je bil nagnil gospo Hughe za trdno, da se loči koj drugi dan od Marije Durand.

Melanija je imela očitno prav... Tako ta stvar ni mogla, ni smela iti naprej, že radi časti hiše same ne.

Treba je bilo še poskrbeti za izvršitev in navedi vzrok.

»Jaz predlagam,« je rekla Melanija, »tote: Čim bosta gospoda odšla na vlak, pokličete to deklino predse v jedilnico; jaz stojim poleg vas... Celestin pa z druge strani. Vi ji porečete: Dekle, ne rabim več vaše pomoči... plačam vas še za en teden in vi mi boste napravili veselje s tem, da se takoj odstranite odtod...«

... Če odide takoj, kar je verjetno, potem je zadeva opravljena... Odkrižali smo se končno te počestnice.

... Če vas pa vpraša, kako to — česar ne verjamem —, potem sem jaz tu, da jo primem, in Celestin tudi. Ne res, Celestin?«

»Da, Melanija.«

»Najbrž bo hotela imeti od mene spričevalo,« pripomni gospa Hughe.

»Napravite ji ga... brez vsake obveznosti... O, če bi bila jaz gospa, vem dobro, kakšno spričevalo bi ji dala!... A gospa je slaba... je premehkala!... Ko bi morala nasprotno biti močna... odločna... ostra!...«

»Gospa ima trinajstdeset let...«

»Ko bom jaz stara tri in šestdeset let, bom še razbila nos vsakemu, kdor me bo izzval!«

»Ostanimo torej pri tem, kar je sklenjeno... Nekako ob devetih jo pokličem dol v jedilnico... Predvsem naj bo Celestin tukaj!...«

»Zakaj predvsem Celestin?... Jaz s svojo zajemalko in svojim krompirjevim tolkačem zaležem tudi toliko kot Celestin...«

»Toda... pa oba!...«

»In vse se bo zasukalo jako hitro kot kokoš... O, imela sem posla že z drugačnimi... In pa bitka... smodnik... to je nekaj zame!...«

In Melanija je odšla slednjič zmagoslavno spat, za njo pa Celestin.

Gospa Hughe ni mogla spati. Takšni surovi prizori in takšne viharne ločitve so ji bile zoprne. Bridka misel ji je prišla glede njihovega prijatelja, župnika od sv. Frančiška Saleškega. Vseeno bi bil lahko malo manj slabo izbrall... Pri svoji starosti in preizkušenosti, ki jo je moral imeti... Obračala se je sem in tja v postelji... slišala, kako sta mož in sin vstala, zajtrkovala... kako je prišel avto, da ju odpelje oba na kolodvor... kako se je avto vrnil... Melanija in Celestin sta morala biti sedaj skupaj v kuhinji in se pripravljata za izvršitev smrtne obsodbe.

Tedaj je pozvonila kuharici. Ta je prišla z obrazom, kot ga je imela v bojnih dneh.

»Ali je Marija že prišla doli?«

»Ne... in vendar je že 7 ura... Gospodoma sem pripravila zajtrk jaz... Zdelo se je celo, da gospod Ludovik ni bil nič kaj posebno zadovoljen. Moja glava nima te prednosti, da bi mu ugajala...«

»Zakaj pa ne Marija?«

»Ker je dragica, najbrž izmučena radi svojega galeba in svojih šopkov, bila potrebna nekaj uric več spanja... Razumete... ima vso pravico!...«

»Čujte, Melanija, ljubše mi je, da se izvrši obsodba takoj in da zajtrkujem šele potem... Sicer...«

»Bo imela gospa želodec stisnjen...«

»Pa da...«

»Pojdimol!«

»Je vse domenjeno? Jaz grem v obednico... pozvonim Mariji... Čim pride doli, vstopita vidva, vi in Celestin, ž njo vred... ali še bolje... vstopita takoj z menoj. Na ta način bomo čakali trije... Nikar se vendar ne bojte!... Gorjanci' so tu!...«

Nekaj trenutkov nato se namesti gospa Hughe v svojem naslonjaču v obednici... Celestin, ki se drži okoliščinam primerno, se je vstavil na njeno desno stran, Melanija z rokami v bokih se utabori na njeni drugi strani.

»In zdaj, gospa, korajžol!... Pozvonila bom in kakol!«

Toda v hipu, ko krene Melanija proti mizi za postrežbo, se zasliši lahek, dobro znan korak na prepregi stopnic.

»Je že tu... ponovi Celestin.«

»Je že tu...« jeleja gospa in poprime s tresočo roko za naočnico.

Res, je že tu.

Ampak to ni več Marija Durand s svojo čepico in z belim predpasnikom, ki je prišla doli, da vrši svojo službo in pripravi prva jedila.

Je elegantna in enostavna gospodična, ki bi bila na mestu v kateremkoli salonu. V roki ima majhno potno torbo.

»Gospa, žal vam moram povedati, da zapuščam vašo hišo...«

»Potem ko je obogatela!...« se roga Melanija.

»Zapuščam jo nenadoma; vendar ne zahtevam od vas niti plače za en mesec niti za en teden, pa niti spričevala... Po kovčeg pošljem z železnice. Tozadevno bi vam bila neskončno hvaležna, če mi ne vlomijo vanj še drugič. Klanjam se, gospa...«

In ne da bi čakala najmanjšega odgovora, se Marija Durand odpravi...

Odhaja po isti stezi, kjer je stopala včeraj sredi cvetic in rumenega žita... Odhaja, ne da bi se obrnila nazaj... zato ne vidi še poslednjokrat Melanije, kako ji kaže pest in zaluča za njo svojo priljubljeno besedo, spopolnjeno po okoliščinah:

»Ah, vlačuga vseh vlačug!...«

DRUGI DEL.

Pet in dvajseto poglavje.

Ob desetih zvečer.

Župnik od sv. Frančiška Saleškega je poverjal.

Dan je bil kot vsi dnevi pri gotovih pariških župnikih stalna, utrudljiva preobremenitev, ki se prime duhovnika koj po maši in mu sledi korak za korakom, uro za uro in včasih minuto za minuto: tako dela iz njega bitje, ki se obešajo nanj vse bolečine, vse stiske, vsi interesi, vsa samoljubja in celo vse muhe.

Med deseto uro in polnočjo nastopita dve prijetni uri, ko bo mogel slednjič čitati, delati, moliti.

Nocoj posebno rabi časa zase. Zato je dal vrataci strogo naročilo: »Izvemši za bolnike, ki se jim mudi, nisem doma prav za nikogar...«

10 h 5... Ravno se je namestil v svoji pisarni pred belo stranjo, na kateri začenja pisati nekaj vrstic...

Tu pozvoni...

»To mora biti za kakega umirajočega...« pomisli, zakaj hišnica, ki zlasti ponoči ni preveč poskočna in je bila opozorjena, ne bi bila spustila drugače nikogar gori.

Pozvoni drugič... Služkinja pohiti... gospod župnik sliši, kako se pregovarja, skuša braniti... toda kaj hitro se odpro vrata, v salon vstopi mlad možki ter se zgrudi brez besede na stol... Tu se spusti v jok, podpirajoč glavo z obema rokama.

»Vi, Ludovik Hughe!...« vzklikne duhovnik.

»Da... jaz!...«

»Kaj pa je?«

Mladenič ne odgovori ničesar.

»Kaj se godi?...« vprašuje župnik.

»To, da prihaja k vam nočjo človek ves obupan, čisto pri kraju...«